

Out of Art – actuele outsider art/contemporary outsider art

Max E. Ammann

Afgelopen zomer bezocht ik Max Ammann in Zwitserland. Max ken ik vooral als bezeten verzamelaar van Outsider Art die regelmatig naar Nederland komt voor het doen van nieuwe aankopen. We spraken af in zijn kantoor in Lausanne, daar bij het Meer van Genève waar ook het wereldberoemde museum Collection de l'Art Brut is gevestigd. De deur stond wijd open. Eenmaal binnen in een enorm archief met alles op het gebied van de paardensport, een andere grote liefde, spraken we uitgebreid over de kunstcollectie van Max en Korine, zijn Nederlandse vrouw.

“Verbijsterd”

Onmiddellijk begon hij te vertellen over zijn tijd in New York waar hij in de jaren zestig en zeventig van de vorige eeuw als buitenlands correspondent gestationeerd was. Van 1973 tot 1978 was hij hoofdredakteur van het Luzerner Tagblatt in Luzern.

In New York ontmoette hij beroemde kunstenaars als Andy Warhol (1928-1987), Robert Rauschenberg (1925-2008) en vele anderen. Hoewel hij al op 15 jarige leeftijd een tekening kocht, begon het echte verzamelen van aanvankelijk Zwitserse en daarna internationale kunst in 1994, na een bezoek aan de Biënnale in Venetië en de Documenta in Kassel. “Daar hing niets aan de muur! Alleen maar installaties en videoschermen”, aldus Ammann. “In datzelfde jaar ging ik voor het eerst naar de Collection de l'Art Brut in Lausanne. Ik was verbijsterd door wat ik daar allemaal zag. Er ging een compleet nieuwe wereld voor me open”. Werken van Hans Krüsi (1920-1995) en François Burland (1958) waren al in zijn collectie, omdat hij ze mooi vond. Vanaf dat moment kocht hij alle boeken en catalogi over Outsider Art. “Inmiddels werkte ik als wedstrijddirecteur voor de internationale hippische wereld en reisde ik veel. Naast hotelkamers bezocht ik alle kunstmusea ter plekke. Tijdens een ‘meeting’ met topsportruiters uit de gehele wereld, bezocht ik in 1995 de Halle St. Pierre in Parijs. Daar was een tentoonstelling van outsiders uit verschillende collecties, zoals Collection de l'Art Brut in Lausanne en Musée de la Création Franche in Bègles. Tot mijn verbazing hingen daar nogal wat kunstenaars tussen die ik zelf ook in mijn verzameling had, nooit gekocht omdat het outsiders waren, maar omdat ik ze zo interessant vond.”

De paardenconnectie

“Terug in Zwitserland bezocht ik Geneviève Roulin, toen directrice van de Collection de l'Art Brut. We konden het goed met elkaar vinden en tijdens een ontmoeting constateerde ik eens ‘Ik verdien geld met paarden en geef het uit aan Outsider Art, en jij verdient geld met Outsider Art en geeft het uit aan paarden’. Zij is mij altijd zeer behulpzaam gebleven bij het opbouwen van mijn collectie. Toen ze in 2001 overleed organiseerde ik als eerbetoon een tentoonstelling over het paard in de Outsider Art in Museum Im Lagerhaus in St. Gallen, waar jaarlijks een belangrijk Concours Hippique plaatsvindt.

Geneviève vertelde me eens dat je de kunstenaars kunt indelen in twee groepen: de individuele outsiders waaronder Martha Grunewaldt (1910-2008), Hans Krüsi (1920-1995), François Burland (1958), Carol Bailey (1955), Chris Hipkiss (1964) én de ateliers, zoals Gugging in Oostenrijk, La Tinaia in Italië, Kunsthaus Kannen in Duitsland, Ramée en La Pommeraië in België, Herenplaats en Kijkoor in Nederland. Die ben ik vervolgens allemaal gaan bezoeken.

Zelf spreek ik nooit over Art Brut; de term die Dubuffet hanteerde is onbruikbaar want iedereen, hoe geïsoleerd ook, staat wel in contact met de buitenwereld. De term ‘Aussenseiterkunst’ of Outsider Art is veel toepasselijker. Het is een prettig vaag begrip dat niet in de grote stromingen van de kunstgeschiedenis past. Wat me in deze kunst aantrekt is het spontane, het originele. Deze kunstenaars laten zich niet leiden door de vraag van de markt. Toen de kinderen eenmaal de deur uit waren, kregen mijn vrouw en ik meer tijd om samen te reizen. Zo trokken we langs verschillende plekken om outsider kunstenaars te bezoeken. Bij het kopen van kunst hanteer ik altijd drie criteria; het moet me aanspreken, kwaliteit hebben en in mijn collectie passen.“

Kwaliteit staat voorop

“Door de jarenlange ervaring van kijken en vergelijken, verzamel je enorm veel kennis om steeds de juiste keus te kunnen maken. Voordat ik me helemaal ging richten op de outsiders, bestond mijn collectie uit 4.000 stuks hedendaagse kunst. Daarvan heb ik ruim de helft verkocht. Momenteel bestaat mijn verzameling Outsider Art uit ongeveer 5.000 objecten van 500 verschillende kunstenaars. Van Han Ploos van Amstel (1926-2004) heb ik bijvoorbeeld 50 werken in mijn verzameling; van Adolf Wölfli (1864-1930) veel minder omdat ze erg duur zijn. Maar

als verzamelaar wil je toch een zo compleet mogelijk overzicht.”

Ammann heeft naast Adolf Wölfli en Martha Grunenwaldt, ook klassiekers als Aloïse Corbaz (1886-1964) en Louis Soutter (1871-1942) in zijn verzameling. Ook is er werk van kunstenaars als Paul Duhem (1919-1997), Theo (1920-1997) en bekenden uit Gugging. Bovendien kleurt hij zijn collectie in met eigen ontdekkingen, zoals Jaco Kranendonk (1951) die hij eigenlijk al onder de klassiekers schaaft, maar ook Jeroen Pomp (1985) en Livia Dencher (1980). Soms koopt hij een enkel werk van een kunstenaar aan, puur voor de context of voor het verhaal. Het spreekt voor zich dat zijn collectie inmiddels wijd en zijd bekend is. Het is een internationale verzameling met werk afkomstig uit Japan, Maleisië, Amerika, Australië, maar vooral uit Europa, de Oost Europese landen, Engeland, Zweden, Finland, Oostenrijk, Zwitserland, België, Frankrijk, Italië en Nederland zijn alle vertegenwoordigd.

Netwerken met passie

Behalve tekeningen en schilderijen, biedt Ammann ook ruimte aan sculpturen. Vaak betreffen het beelden van paarden, maar ook verrassende elementen zoals de gewerencollectie van André Robillard (1932) treffen we aan. Folk Art uit Finland is een van de meest recente ontdekkingen. Enorme beschilderde houten figuren bevolken nu zijn appartement. Lachend vertelde hij dat zijn internationale contacten in de paardenwereld het mogelijk maken zulke grote beelden in paardentrailers te vervoeren.

Het is te danken aan zijn netwerk en persoonlijke band met kunstenaars dat tussen musea en kunstenaars vruchtbare samenwerking gerealiseerd wordt. Zo heeft Ammann de Fin Alpo Koivumäki (1939) uitgenodigd om in het museum Kartause Ittingen een enorm paard van afvalmateriaal te komen bouwen. Ammann organiseert graag. Vanaf oktober 2010 reist een deel van zijn begerenswaardige collectie, compleet met catalogus, vier jaar lang via Ittingen naar musea in België, Duitsland Finland, Zweden en Nederland voordat het evenement in het Zwitserse Bern wordt afgesloten.

Het is duidelijk; deze verzamelaar verzamelt én deelt zijn kennis, passie, organisatietalent en netwerk met de groeiende schare liefhebbers van Outsider Art. Dit ‘beste paard van stal’ gunt het grote publiek vanaf 2010 inzage in een van de grootste particuliere collecties Outsider Art die de wereld rijk is. Wij houden u uiteraard op de hoogte.

Tekst: Frits Gronert

